Cena egzemplarza 15 groszy

PRZEGLĄD POMORSKI

DZIENNIK CHEŁMŻYŃSKI

Pismo demokratyczne i bezpartyjne poświęcone sprawom kulturalno-oświatowym i gospodarczym

PRENUMERATA:

wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt z dodatkiem tygodniowym „STRZECHA RODZINNA" wynosi miesięcznie w ekspedycji 2,10 zł, z odnoszeniem w dom przez listonosza 2,46 zł, kwartalnie 7,38 zł.

W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie gazety.

Nakładem i drukiem „Drukarni Przemysłowej" (Fr. Miemczyk) w Chełmży.

Redakcja czynna od godziny 11 — 12 i od 16 — 17-tej.

Redaktor odpowiedzialny: FRANCISZEK MIEMCZYK, Chełmża.

Telefon 72.

OGŁOSZENIA:

10 groszy za milim. 1 łamowy, szerokości 33 mm. Za reklamy na stronie tekstowej szerokości 82 m/m. 50 gr. na II-giej 75 gr. na I-ej 1,— zł.

Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. — Przy dochodzeniach sądowych i konkursach wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty.

Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsca administracja nie odpowiada

Konta bankowe: Miejska Kasa Oszczędności — Bank Ludowy Chełmża

— Miejsce płatności — Chełmża. —

Redakcja Administracja i Ekspedycja: Chełmża, przy Rynku Bednarskim nr. 1., narożnik ul. Hallera

Nr. 111. | Chełmża, czwartek, dnia 16-go maja 1929 r. | Rok II.

Kierunki społeczno-zawodowe.

Współczesne życie społeczne zna — według ks. J. Piwowarczyka — kilka typów organizacyj zawodowych. Najbardziej rozpowszechnione są związki socjalistyczne (wolne związki) w Niemczech i Austrji, a klasowe w Polsce. Są one narzędziem „walki klasowej", obok samoobrony robotniczej mają na celu stałe rewoltowanie mas i pogłębianie istniejących antagonizmów społecznych. Tylko pod tym warunkiem zgodził się na nie przeciwny im (związkom) zrazu Marks.

Można bez uszczerbku dla prawdy pominąć związki tak zwane bezbarwne, rozpowszechniane najczęściej wśród urzędników. Związki zależne są wyłącznie od ruchliwości i poświęcenia jednostek na ewolucję społeczną, związki te, pozbawione wyraźnej ideologji, wpływu nie wywierają. W praktyce oscylują się (nabierają cech) one między radykalizmem społecznym, niewiele różniącym się od syndykalizmu socjalistycznego, a wysługują się kapitałowi. Są też związki przez kapitał utrzymywane to znaczy (związki żółte) u nas tworzone z trudem „Praca Polska".

Inny charakter mają faszystowskie organizacje zawodowe, których konstytucję tworzy prawo z kwietnia 1926 r. Są one właściwie nie organizacją robotniczą, ale organem rządu, są instytucją przymusową, mają charakter jednolity. Ta faszystowska monepolizacja syndykatów i przymus przypomina organizację związków zawodowych w Rosji sowieckiej.

O zadaniu chrześcijańskiego ruchu zawodowego pisze ks. Piwowarczyk co następuje:

Chrześcijański ruch zawodowy ma cel podwójny. Mylnie się sądzi, że jego zadaniem jest jedynie samoobrona robotników przed ekonomicznem wyzyskiem kapitału. Gdyby tak było, to zbytecznem byłoby nazywać go „chrześcijańskim." Ma on także cele dalsze. Trafnie ujął je kongres chrześcijańsko-społeczny, włoski odbyty w Rzymie w roku 1894. W przyjętym na nim programie redakcji p. Tonioli powiedziano najpród, że celem najbliższym chrześcijańskich związków zawodowych jest obrona materjalna interesów robotników. Równocześnie jednak stwierdzono, że „dążą do organicznego skupienia społeczeństwa, które dzisiejszy indywidualizm rozbił niejako w proch". Dążą więc do nowego ustroju, są armją walczącą o ten ustrój. który w 30 parę lat jawi się nam chrześcijańsko-społecznym, już w wyraźniejszych, niż wówczas konturach.

Dwom tym celom odpowiadają podwójne zadania i obowiązki. Dadzą się one ugrupować w dwa działy: zadań na rzecz robotnika i zadań na rzecz społeczeństwa.

Zadaniem Chrześcijańskich Związków Zawodowych na rzecz robotników dotyczą przedewszystkiem starania o jego materjalny dobrobyt. Wyrażają się one najczęściej w formie protestów lub interwencyj, kiedy zaszedł wypadek pokrzywdzenia robotnika przez pracodawcę. W obecnych czasach jest to najczęstszy i najbardziej podstawowy obowiązek Ch. Z. Z. Bardzo pożyteczną i prawdziwie społeczną inowację wprowadziły związki zawodowe w życie w obecnych czasach i to tak zwane umowy zbiorowe, mające zastąpić dotychczasowe umowy indywidualne. Chronią one najprzód robotnika przed samowolą pracodawcy, czego jednostkowa umowa nie może zapewnić. Pracodawcy zaś zapewniają funkcjonowanie przedsiębiorstwa.

Ostatecznym środkiem samoobrony robotnika jest zawieszenie pracy czyli strajk. Liberalizm ekonomiczny, jako kierunek mający na względzie przedewszystkiem interes kapitału, jest strajkom zasadniczo przeciwny. Kierunek chrześcijańsko-społeczny uznaje prawo strajku w pewnych określonych prawem moralnem warunkach jako broń ostateczną. Należy najpierw wyczerpać wszystkie środki, układy, wezwanie bezstronnych czynników, reprezentantów władzy. Dopiero kiedy wszystkie sposoby zawiodą, można przystąpić do zawieszenia pracy.

Poza temi obowiązkami i sposobami samopomocy robotniczej rozwijają Ch. Z. Z. swą działalność także przy pomocy takich środków, jak: budowanie mieszkań robotniczych, szerzenie oświaty zawodowej i ogólnej itp.

Mają Ch. Z. Z. obowiązki także względem społeczeństwa. Wychodząc z założenia, że praca jest na równi z kapitałem współczynnikiem produkcji i źródłem bogactwa narodowego, starają się wpływać na władze państwowe, ustawodawcze i na społeczeństwo w kierunku zrealizowania swych postulatów. Biorąc więc udział w państwowych radach gospodarczych i instytucjach społecznych — urządzają ankiety dla poinformowania społeczeństwa o warunkach życia gospodarczego, interwenjują u czynników prawodawczych w sprawie ustaw, szerzą swój program przez literaturę i prasę.

Ch. Z. Z. stanowią w całości ruchu chrześcijańsko-społecznego najważniejszy czynnik. Od jego siły, od jego roli społecznej, zależy triumf zasad, które wynikają z światopoglądu chrześcijańsko-społecznego. Bez silnych liczebnie i moralnie Ch. Z. Z niema mowy o większym wpływie zasad chrześcijańsko społecznych na cele publiczne, ani o przeciwstawieniu się rozkładowym wpływom socjalizmu. To też członkowie Ch. Z. Z. winni w obliczu tak poważnych zadań stać się karną armją, świadomą celów i walczącą o ich urzeczywistnienie.

Pułk. dypl. Kazimierz Stamirowski — dyrektorem dep. politycz. M. S. Wewn.

Dowiadujemy się, że pułkownik dypl. Kazimierz Stamirowski został mianowany dyrektorem departamentu politycznego ministerstwa spraw wewnętrznych.

Poselstwo polskie w Rzymie — ambasadą.

Na tem stanowisku pozostaje, jak dotychczas, p. Przezdziecki.

W wyniku rozmów, przeprowadzonych między rządami polskim i włoskim postanowiono podnieść poselstwa obu państw do godności ambasad. Dziś charge d'affaires włoski otrzymał agrement dla dr. Franklina Martin, dotychczasowego ambasadora w Buenos Aires na pierwszego ambasadora włoskiego w Polsce. Równocześnie rząd włoski udzielił agrement dla dotychczasowego posła polskiego w Rzymie p. Stefana Przezdzieckiego na ambasadora. Minister Zaleski, przyjmując do wiadomości powyższe, wyraził przekonanie, że rząd polski z radością powitał powstałą ambasadę włoską w Polsce jako nowy dowód uznania Polski przez Włochy za ważny czynnik w stosunkach międzynarodowych po wojnie.

Procesy polityczne na Litwie.

Rozstrzelanie terorystów z Szawel.

Kowno, 14. 5. „Lietuwos Zinios" donosi, że dziś ogłoszony został wyrok w sprawie powstania w Taurogach, mocą którego 4 oskarżonych skazano na dożywotnie ciężkie roboty, 3 oskarżonych na 15 lat, a pozostałych na kary od 1 roku do 8 lat więzienia.

25 oskarżonych uniewinniono.

Kowno, 14. 5. Wczoraj rozstrzelano 4 terorystów, skazanych przez sąd polowy w Szawlach. Aresztowani oni byli w Szawlach w samochodach, gdzie znaleziono przy nich broń.

Po wyroku skazani podali prośbę do prezydenta państwa o ułaskawienie, jednak prośba ich została odrzucona.

Nieudały zamach dynamitowy na króla Jugosławji?

Wiedeń, 14. 5. Donoszą z Białogrodu, że wskutek zamachu dynamitowego, który został dokonany w nocy z piątku na sobotę w pobliżu Zagrebia, zniszczony został tunel uliczny, prowadzący do arcybiskupiego pałacu w Brzezowicy i który dopiero przed kilkoma dniami został odnowiony ze względu na zapowiedziany pobyt króla Aleksandra.

Według dochodzeń policyjnych, chodziło tu niewątpliwie o zamach. Nie jest jednak jeszcze pewne, czy był to akt zemsty wydalonych robotników, czy też zamach na tło polityczne.

Ostatecznie ku oszczędności?

Warszawa, 14. 5. „Nasz Głos" (wyd. „Naszego Przeglądu") donosi, że w sferach gospodarczych rozeszła się pogłoska jakoby kierownik Min. Skarbu p. Matuszewski postanowił zredukować budżet państwowy o pół miljarda złotych.

Jak podają, wszczęte już zostały kroki w kierunku zrealizowania tego planu.

Rozłam w PPS.-lewicy.

Warszawa, 14. 5. Wśród lewicy PPS. nastąpił rozłam na tle taktyki politycznej partji.

Zarysowały się dwa kierunki pierwszy, grawitujący do komunistów, z Bemem i Tomczakiem na czele, posiadający oparcie w Warszawie, Krakowie i okręgu chrzanowskim oraz drugi, grawitujący do PPS., posiadający oparcie w Katowicach, Łodzi, Pruszkowie i Żyrardowie.

Sukces por. Starnawskiego.

Rzym, 14. 5. W ostatnim dniu konkursów por. Starnawski na Redgledzie zdobył drugą nagrodę.

Rewizja procesu Jakubowskiego.

Berlin, 14. 5. Rewizja procesu Jakubowskiego ma się rozpocząć w dn. 28 maja w Neu-Strelitz. Wezwano 120 świadków.

„Nieśmiertelny" Benesz.

Praga, 14. 5. Benesz wybrany został na członka sekcji politycznej Akademji Francuskiej, której członkiem jest już prez. Masaryk.

Calles jedzie do Berlina.

Berlin. 14. 5. „Montag" donosi z Meksyku, że dowódca wojsk rządowych w czasie ostatniego powstania gen. Calles zamierza wycofać się z życia politycznego i przybyć do Berlina.

Wybuch na okręcie.

Casablanca, 14. 5. Na stojącym tu na kotwicy statku holenderskim eksplodował kocioł. Jest 4 zabitych i jeden ranny.

Ks. Seipel biskupem?

Wiedeń, 14. maja. „Die Stunde" donosi, jakoby b. kanclerz dr. Seipel miał zostać zamianowany biskupem. Powierzona ma być nowa diecezja w Południowym Tyrolu, mająca się utworzyć.

Wedle innej wersji — pisze „Die Stunde" — istnieje plan powołania ks. Seipla do najbliższego otoczenia Ojca Świętego i przydzielenia go do „Propoganda Fidei".

Manifestacje sowieckie

przed niemieckim konsulatem w Leningradzie zorganizowane urzędowo!

Ryga, 12. 5. Jak donoszą z Leningradu, także i tutaj przed gmachem konsulatu niemieckiego odbyły się burzliwe manifestacje, które prawdopodobnie nie pozostaną bez echa w niemieckiem ministerstwie spraw zagranicznych. Wszelkie dane wskazują na to, że rząd sowiecki sam je spowodował i zorganizował. Wprawdzie demonstracje tego rodzaju były już dawno zapowiadane, lecz policja w Leningradzie nie tylko nie zapobiegała temu, aby demonstracje odbywały się przed gmachem konsulatu niemieckiego, lecz nawet sama brała w nich udział.

Że antyniemieckie wystąpienia były zorganizowane przez władze sowieckie, świadczy o tem udział żołnierzy z garnizonu w Leningradzie, jakoteż pochód rosyjskich marynarzy. Nawet policja brała udział w pochodzie w charakterze demonstrantów. Przygrywały kapele policyjne w mundurach, wszystkie związki sportowe, związki młodzieży i robotników brały udział w pochodzie. Na transparentach widniały obelżywe napisy przeciw niemieckiemu konsulatowi, przeciw rządowi niemieckiemu i politykom. Gwizdaniu i wyzwiskom nie było końca.

Tak konsul w Leningradzie, jak i poseł w Moskwie zaprotestowali przeciw tego rodzaju prowokacji czynników rządowych, zwłaszcza przeciw oddziałowi policji w demonstracjach antyniemieckich. Z udziału wojska, kapeli policyjnych i wojskowych w pochodzie wyciągnęli konsulowie niemieccy słuszny wniosek, że rząd sowiecki solidaryzuje się z wystąpieniem demonstrantów.

„Miss Europa" skarży o obrazę czci.

„Esti Kurjer" donosi, że „Miss Europa" Elżbieta Simon wniosła skargę o obrazę honoru przeciw węgierskiej reprezentacji firmy nakładowej „Orbis". Mianowicie firma ta wydała ostatnio w języku węgierskim książkę p. t.: „Życie płciowe i erotyka nowoczesna", w której zamieściła fotografję „miss Europy". Panna Simon motywując skargę swą tem, że umieszczenie jej fotografji w książce pełnej zdjęć aktów, stanowi obrazę jej czci.

Ustawa o karze śmierci w Szwajcarji — odrzucona.

Wyłoniona z Rady Związkowej w Szwajcarji komisja dla reform kodeksu karnego odrzuciła znaczną większością projekt zaprowadzenia kary śmierci w Szwajcarji. Natomiast najwyższy wymiar kary więzienia powiększono z 15 na 20 lat, minimum kary aresztu wyznaczono 3 dni.

Posadzka wyłożona... dolarami.

W jednym z barów, otwartych niedawno w Hawannie, wyłożono całą posadzkę srebrnymi dolarami amerykańskimi. Osobliwa ta posadzka wywołała łatwo zrozumiałą sensację. Podziw wszystkich gości, przybywających do baru, był tak „intensywny", iż właściciel baru musiał na posadzce dolarowej ułożyć płyty szklane, aby zabezpieczyć się w ten sposób przed stopniowem „znikaniem" posadzki.

Redaktor „Kattow. ZTG" otrzymał miesiąc więzienia za ujawnianie tajemnic wojskowych.

Wczoraj odbyła się w Katowicach rozprawa karna przeciwko dr. Wilhelmowi Hoffmanowi, odpowiedzialnemu redaktorowi „Katowitzer Ztg", oskarżonemu o ogłaszanie w prasie tajemnic wojskowych. Dr. Hoffman ogłosił przed rokiem w prasie wiadomość, że jeden z oficerów polskich w Katowicach został przeniesiony do Gdańska na stanowisko kierownika wojskowego biura wywiadowczego. Sąd po przeprowadzeniu rozprawy skazał go na jeden miesiąc więzienia.

Z kraju.

Na Zamku.

Dnia 14 bm powrócił ze Spały p. Prezydent Rzplitej. O godz. 11.30 przyjął Prezydent delegację sędziów i prokuratorów. Delegację przedstawił minister sprawiedliwości Car. O godz. 12 przyjął Prezydent na audjencji ks. kardynała Hlonda. O godz. 13 ej złożył na ręce Prezydenta przysięgę ks. biskup Radoński — ordynarjusz diecezji włocławskiej, były sufragan poznański. O godz. 13.15 złożyła wyrazy hołdu Prezydentowi delegacja zjazdu połączonych organizacyj kolejowych

Przyjazd dziennikarzy zagranicznych.

W końcu maja przybędą do Polski dziennikarze zagraniczni, zatrudnieni stale przy Lidze Narodów. Przyjedzie 10 ciu korespondentów poważnych dzienników amerykańskich i europejskich. Przedstawiciele prasy zamierzają udać się ze stolicy do Krakowa, a stamtąd do Poznania i Wilna.

Morderstwo rabunkowe.

W opustoszałym parku fortecznym w Junikowie pod Poznaniem, znaleziono w rowie znajdujące się w stanie rozkładu zwłoki pewnego parobka zatrudnionego w willi adwokata Krzyżankiewicza. — Przed kilkoma dniami chciał on wyjechać do rodziny w pow. wieluńskim, wobec czego wypłacono mu pensję w wysokości 100 zł. W dniu wypłaty ktoś, kto wiedział o niej, napadł go i okrutnie pokaleczył, zadając mu ciężkim drągiem szereg uderzeń w głowę, a następnie udusił sznurem.

Ładny narzeczony.

Służąca Stanisława Borkowska miała narzeczonego Mieczysława Włodarczyka, który na rachunek kosztów przedślubnych wycygań różne drobne kwoty, wreszcie doszedł do tego, że „kazał" sobie asygnować większą sumę „bo jest bez pracy". Gdy narzeczona odmówiła swoich oszczędności, drab posiniaczył i pokrwawił Borkowską, która podniosła wielki lament na cały dom i dzięki temu umożliwiła aresztowanie Włodarczyka. Ponieważ były narzeczony Borkowskiej nie ma ani grosza, a sędzia śledczy zażądał złożenia przez niego 100 zł. kaucji — kawaler siedzi w areszcie.

Ze świata.

Tragiczny wypadek w kopalni.

W kopalni „Barbara" w Karwinie zawalił się wczoraj strop, zasypując 6-ciu górników. Do godziny 17-tej wydobyto 3-ech ciężko rannych.

Zagadnienia gospodarcze Pomorza.

Znaczenie i potrzeby przemysłu pomorskiego.

III.

Przemysł maszynowy zatrudniający 2000 ludzi i produkujący głównie maszyny rolnicze, rozrósł się ostatnio dzięki polepszeniu się stanu ekonomicznego w rolnictwie. Na eksport idzie jedynie 10 proc. produkcji, a rynkiem zbytu są głównie kraje bałtyckie i bałkańskie. Przemysł ten walczy o ulgowe taryfy strefowe, ponieważ zbyt kosztowny przewóz węgla i surowców stwarza niekorzystne warunki pracy. Ze względu na bliskość Gdyni przemysł maszynowy pragnie swój eksport kierować przez własny port.

Przemysł gumowy rozwija się b. pomyślnie i zatrudnia około 5000 pracowników. Przemysł ten skoncentrowany w przedsiębiorstwie „Pepege" w Grudziądzu, wyrabia kalosze, śniegowce, obuwie sportowe, opony rowerowe i samochodowe. **Produkcja rozwija się pomyślnie, zaś zbyt wzrasta i obejmuje dziś już nawet wszystkie kraje kontynentu.**

Przemysł chemiczny zajmuje się głównie produkcją mydła, kosmetyków i środków aptecznych. Z powodu braku kapitałów głównie, przemysł chemiczny rozwija się słabo, na eksport nie produkuje i walczyć musi z konkurencją wyrobów zagranicznych.

Łuszczarnie ryżu. Na Pomorzu istnieją dwie łuszczarnie, jedna w Gdyni, druga w Starogardzie. Zakłady te obliczone były na eksport łuszczonego ryżu do krajów skandynawskich i Rosji. Nadzieje te zawiodły jednak. Egzystencja i rozwój tego przemysłu zależeć będzie od pomyślnego bilansu handlowego, lub też od możliwości reeksportowania ryżu.

Dla uzupełnienia całości dodać jeszcze trzeba, że kwitnący niegdyś na Pomorzu **przemysł wódczany**, który wskutek monopolu spirytusowego jest zdany tylko na fabrykację wódek gatunkowych, pracuje w bardzo wąskich ramach i obsługuje głównie rynek lokalny.

Tak więc przedstawiałoby się w najgrubszym zarysie położenie i potrzeby najgłówniejszych gałęzi przemysłu na Pomorzu. **Przytoczone tu szczegóły nie określają jednakże ani ogólnego zagadnienia przemysłu pomorskiego, ani też jego ogólnych potrzeb. Naprzykład kwestja podatków itp. kwestje nie zostały tu omówione, albowiem dotyczą** one nietylko Pomorza, lecz całości życia gospodarczego w Polsce.

Nikt z przemysłowców na Pomorzu nie kwestjonuje n. p. konieczności podatków, rozumiejąc trudne położenie państwa, jednakże wszyscy domagają się słusznego sprawiedliwego i racjonalnego ich rozdziału, szczególnie dla płatników pierwszej kategorji, wśród których przemysł i handel są na pierwszem miejscu.

Rentowność produkcji w każdej dziedzinie gospodarczej winna być uznaną jako konieczność. Jest to nietylko warunkiem możności świadczeń na rzecz państwa, ale stanowi zarazem klucz do wielkiego zagadnienia przypływu kapitału, co jest znowu nieodzownym warunkiem aktywizacji naszego bilansu płatniczego.

Stała polityka rządu, idąca w kierunku wzmożenia zdolności nabywczej rolnictwa, jest nieodzownym warunkiem dla rozwoju i dobrobytu przemysłu i handlu. Czasem wyłonić się mogą i sprzeczności, ponieważ trudno wszystkich zadowolnić, ale spodziewać się należy, że rząd niewątpliwie znajdzie rozwiązanie, ażeby tę sprzeczność interesów załagodzić.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Z Pomorza.

Sucha, pow. świecki. (Zbrodnia). Popełniona tu została, i to w oberży krwawa zbrodnia. Podczas kłótni, która wybuchła między 21-letnim Baranowskim a 23-letnim Glamowskim, ostatni pierwszego tak silnie kółkiem uderzył w głowę, że stan nieszczęśliwego młodzieńca jest beznadziejny. Sprawca zbrodni został aresztowany i odstawiony do więzienia w Świeciu.

Brodnica. (Komunikat). Wzorem lat ubiegłych urządza Pomorska Izba Rolnicza i w roku bieżącym — według przepisów Ministerstwa Rolnictwa — cały szereg przeglądów hodowlanych bydła i trzody chlewnej, a w naszym powiecie zwłaszcza: we wtorek dnia 9 lipca o godz. 9 rano w Wroc-kach przegląd planowy, w środę, dnia 10 lipca o godz. 9 rano w Lembargu przegląd propagandowy. Wystawcą na przeglądach propagandowych może być każdy rolnik zamieszkały na tym obszarze, wzgl. w tej okolicy, natomiast na pokazach planowych wystawcami mogą być tylko członkowie włościańskich kółek hodowlanych.

Lidzbark. (Bohaterski czyn siostry miłosierdzia). W ub. poniedziałek niedaleko od strzelnicy Bractwa Kurkowego bawili się w łodzi dwaj chłopcy: Radzyński i Medykowki. W pewnej chwili starszy z nich wyskoczył nagle z łodzi i odepchnął ją na środek jeziora. W łodzi pozostał 6-cioletni M., który wpadł do wody. Na szczęście nad brzegiem jeziora znalazły się dwie kobiety, jedna z nich siostra miłosierdzia Gertruda Wieczorek nie namyślając się długo wskoczyła do wody, by wyratować tonącego chłopca; istotnie chłopca już nieprzytomnego wyrwała z fal dzielna i nieustraszona siostra. Po wielu zabiegach i środkach odzyskał chłopiec przytomność i oddano go w ręce stroskanych rodziców. Dzielnej i pełnej poświęcenia siostrze miłosierdzia należy się podziękowanie i głębokie uznanie za ten bohaterski czyn.

Gdańsk. (Strajk robotników gdańskiego przemysłu olejniczego.) Robotnicy firm Aarhus, Couronne i Domag podnieśli w czwartek ub. tygodnia strajk, żądając podwyżki płacy w wysokości 20 fen. na godzinę. Pracodawcy wstrzymali się od pertraktacyj, proponując podwyżkę dla niewykwalifikowanych robotników 2 fen., dla wykwalifikowanych 3 fen., na godzinę. Robotnicy, czując się takiem oświadczeniem pokrzywdzeni, próbują osiągnąć podwyżkę płacy dziennej drogą strajku.

KRONIKA

Chełmża, dnia 15 maja 1929 roku.

Kalendarzyk.

Środa: Zofji, Jana, Izydora
Czwartek: Jana Nepom.

Wschód słońca: 3,49 rano
Zachód słońca: 19,17 po poł.

NOCNY DYŻUR LEKARSKI.

Dyżur niedzielny i tygodniowy dla członków Pow. Kasy Chorych pełni w tym tygodniu p. dr. Napiórkowski.

DYŻUR NOCNY APTEK.

Dyżur nocny pełni „Apteka pod Orłem" p. Wolskiego.

Ku upamiętnieniu dziesiątej rocznicy odzyskania Niepodległości — dźwignięte zostało w Poznaniu wielkie dzieło ogólnonarodowe — pierwsza w dziejach Polski — Powszechna Wystawa Krajowa, której w całości poświęcamy nasz dzisiejszy bezpłatny dodatek ilustrowany.

— **Nowy rozkład jazdy** na kolejach państwowych obowiązywać zacznie z dniem 15 maja. Dostosowano go do wymagań chwili. Uruchomiono cały szereg nowych pociągów na Powszechną Wystawę Krajową. Bieg niektórych pociągów przyspieszono i postój na stacjach wielu skrócono.

— **Kradzież kur.** W nocy z dnia 13 na 14-go bm. jacyś nieznani ptaszkowie dostali się do zabudowania p. burm. Kurzętkowskiego w Archidjakonce, skąd skradli 10 sztuk kur. Śledztwo w toku. **Napewno tych „amatorów" cudzej własności nie minie zasłużona kara.**

— **Wypadek samochodowy.** Dowiadujemy się, że wczoraj wieczorem około godz. 5-ej samochód p. Wiśniewskiego z ul. Głowackiego przejechał niej. Sakiewicza z ul. Chełmińskie-Przedmieście, który z tego powodu doznał złamania nogi.

— **Rodzicom pod uwagę.** Z nastaniem ciepłych dni, dzieci tłumnie wybiegają na ulice i szosy, aby się zabawić. I słusznie, lecz na to zezwolić można tylko pod opieką starszych, gdyż z powodu prędkiej jazdy samochodów wydarzyć się może łatwo nieszczęście.

— **Ważne dla emerytów.** Dla uniknięcia zbędnej korespondencji w sprawie zniesienia od 1 kwietnia 1929 r. 3 proc. opłaty emerytalnej od emerytur cywilnych i wojskowych, po myśli Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13. 4. 1929 r. Nr. 23, poz. 234, art. I. Izba Skarbowa w Poznaniu zawiadamia, że zwrot potrąconych z tego tytułu należności za kwiecień i maj nastąpi przy asygnowaniu emerytury na czerwiec, a to w dniu 1 czerwca 1929 r.

— **Dalsze zmniejszenie się bezrobocia.** W czasie od 28 kwietnia do dnia 4 maja br. ogólna liczba bezrobotnych na terenie Województwa Pomorskiego zmniejszyła się o 982 bezrobotnych i wynosi obecnie 8509 osób.

Większe skupienia bozrobotnych znajdują się w Toruniu 1454, Grudziądzu 1170, Tczewie 611, Chełmży 610, Starogardzie 493, Chojnicach 402, i Gdyni 333, — reszta przypada na inne miejscowości Województwa Pomorskiego.

— **Na podstawie reskryptu Ministerstwa Poczt i Telegrafów** z dnia 5. kwietnia 1929 r. Nr. 323/II od 1. maja rb. znosi się obowiązek załatwiania interesów przy okienkach po upływie godzin urzędowych t. z., że po godzinach 12-tej względnie 18-tej urzędnicy obsługujący okienka, interesentów przyjmować nie będą, chociażby dany interesent znajdował się w poczekalni przed upływem wymienionych wyżej godzin. Przyjętych jednakże przed godziną 12-tą lub 18-tą interesentów, urzędnicy okienkowi obowiązani są załatwić do końca, chociażby związane z tem czynności, przeciągnęły się po godzinach wymienionych. Niezależnie od powyższego przyjmować się będzie jak dotąd, listy polecone i telegramy oraz zgłoszenia na rozmowy i po godzinach urzędowych przy osobnem okienku, przytem przy przyjmowaniu listów poleconych, pobierać się będzie również jak dotąd opłatę dodatkową.

— **Wzrost zapasów złota w Polsce.** Niemiecki urzędowy organ statystyczny podaje wzrost zapasów złota w poszczególnych krajach europejskich w r. 1928 w porównaniu z r 1926. Z zestawienia tego wynika, że Polska, posiadająca w r. 1926 — 238 milj. 700 tysięcy złotych w złocie, osiągnęła w r. 1928 cyfrę 621 miljonów złotych w złocie, co jest w porównaniu z rokiem 1929 wzrostem o 260 procent. W r. 1926 Polska zajmowała 15 miejsce pod względem posiadanych zapasów złota, podczas gdy w 1928 r. zajęła miejsca 10-te. W r. 1926 mniejszy zapas złota od Polski posiadały tylko: Austrja, Bułgarja i Grecja. W r. 1928 pod względem zapasu złota w bankach emisyjnych ustępują Polsce: Danja, Norwegja, Węgry, Czechosłowacja, Irlandja, Austrja, Bulgarja i Grecja. Jest godne uwagi, iż zapas złota w Polsce jest zaledwie o 24 procent mniejszy, niż w Rosji Sowieckiej. —

— **Nowy typ mąki żytniej.** Ministerstwo spraw wewnętrznych nawiązując do rozporządzenia o przemiale pszenicy i żyta zawiadomiło wojewodów, iż ustalony został nowy typ mąki żytniej. Nowy typ mąki obowiązuje młynarzy od połowy maja rb. Bliższy termin ogłoszony zostanie w „Monitorze Polskim". Ministerstwo spraw wewnętrznych rozesłało do wojewodów i starostw wzór nowego typu mąki. Starostwo mają przeprowadzić kontrolę nad zapasami właścicieli młynów, względnie większych piekarń w określonej mąkę. Nowy typ mąki obowiązywać będzie aż do nowych zbiorów.

— **Wolne posady.** Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Poznaniu przyjmuje do służby pocztowo-telegraficznej w swym okręgu 50 kandydatów na urzędników. Od kandydatów wymaga się wiek od 18 do 24 lat, wykształcenie szkolne w zakresie czterech ukończonych klas gimnazjalnych, lub ukończonej szkoły wydziałowej typu Wielkopolskiego, podstawową znajomość języka francuskiego, zdolność do działań prawnych, obywatelstwo polskie, nieskazitelną przeszłość, uzdolnienie fizyczne i umysłowe do spełnienia obowiązków służbowych i biegłe władanie językiem w słowie i piśmie. Kandydaci, posiadający te warunki, winni do wniosku, skierowanego do Dyrekcji Poczt i Telegrafów w Poznaniu, dołączyć: własnoręcznie napisany szczegółowy życiorys i w oryginałach: 1. dokument urodzenia; 2. ostatnie świadectwo szkolne; 3. policyjne świadectwo prowadzenia się; 4. poświadczenie o posiadaniu obywatelstwa polskiego; 5. ewentualnie świadectwa z pracy zawodowej; 6. książeczkę wojskową względnie dokument wojskowy oraz — u kandydatów niepełnoletnich — urzędowo zaświadczone zezwolenie ojca lub opiekuna na wstąpienie do służby pocztowo telegraficznej. Przedstawienie wniosków przez kandydatów, nie posiadających warunków, jest bezcelowe, gdyż wnioski te pozostaną bez rozpatrzenia. Kobiet Dyrekcja Poczt i Telegrafów narazie nie przyjmuje do służby. —

— **Baczność! Inwalidzi Wojenni!** W „Dzienniku Ustaw" R. P. Nr. 23 poz. 229, ogłoszona została ustawa z dnia 7 marca 1929, na mocy której termin rejestracji roszczeń prawa do zaopatrzenia inwalidzkiego z art. 22 ustawy inwalidzkiej z dnia 18 marca 1921 r. przedłużony został na czas **od 1 lipca 1929 do 31 grudnia 1930 r.**

Podając powyższe do wiadomości, apelujemy do wszystkich inwalidów wojennych, którzy nie otrzymują dotychczas zaopatrzenia z powodu spóźnionej rejestracji, jak również do wszystkich tych, którzy z jakichkolwiek przyczyn pretensji do zaopatrzenia nie wnosili, by w czasie jak najkrótszym zgłaszali się do Zarządów Kół i Grup Związku Inwalidów Wojennych R. P., które załatwią wszelkie formalności, związane z rejestracją.

Inwalidzi wojenni, którzy nie zgłoszą się do rejestracji, w terminie w ustawie przewidzianym, stracą na zawsze prawo do uzyskania zaopatrzenia inwalidzkiego. — Pomorski Zarząd Wojewódzki Związku Inwalidów Wojennych, Rzeczypospolitej Polskiej.

Odezwa.

Druhowie Sokoli!

W dniach 27. 28. i 29. czerwca b. r. odbędzie się Wszechsłowiański Zlot Sokoli w Poznaniu, na którym i nas z gniazda Chełmżyńskiego nie powinno zabraknąć, dlatego już dziś apelujemy do wszystkich druhów Tow., by wzięli jaknaliczniejszy udział, temwięcej, że każdy z druhów biorący udział w Zlocie będzie miał możność i najlepszą okazję zwiedzić Powszechną Wystawę Krajową.

Zgłoszenie druhów przyjmuje się najpóźniej do dnia 15. bm. na zebraniu miesięcznem w „Hotelu Pomorskim.

Czołem!

Zarząd.

Ruch towarzystw.

Tow. Gimn. „Sokół". W środę dnia 15. bm. o godz. 19³⁰ odbędzie się w lokalu „Hotelu Pomorskim" miesięczne zebranie.

Z uwagi na ważność spraw przybycie wszystkich druhów konieczne.

Czołem!

Zarząd.

Lekcja Klubu Mandolinistów „Lira" w Chełmży odbędzie się **dziś w środę** o godz. 7,30 w „Hotelu Pomorskim".

Dyrygent.

Baczność Podoficerowie Rezerwy! Miesięczne zebranie tut. Koła Podoficerów Rezerwy odbędzie się w poniedziałek, 26 bm. (2 gie święto) o godz. 15-tej w „Hotelu Dworcowym". Obecność wszystkich członków, z powodu ważnych spraw konieczna. Uprasza się wszystkich niezrzeszonych pp. Podoficerów Rezerwy oraz sympatyków o liczne przybycie.

Zarząd.

Giełda zbożowa

POZNAŃ dnia 14. 5. 1929 roku
płacono za 100 kg. w zł.

Żyto nowe	28,50—29,50
Pszenica nowa	45,00—46,00
Jęczmień przemiałowy	32,50—33,50
Jęczmień browarowy	00,00—00,00
Owies	30,50—31,50
Mąka żytnia 70 proc.	43,50—00,00
Mąka pszen. 65 proc.	64,00—68,00
Otręby żytnie	22,00—23,50
Otręby pszenne	26,00—27,00

WIDOKÓWKI miasta Chełmży **Dla odsprzedawców!!**

odda w większych ilościach po cenach HURTOWYCH

Drukarnia Przemysłowa, Chełmża Rynek nr. 1

Do naszego Kupiectwa!

Z powodu nadchodzących świąt i otwarcia wystawy P. W. K. w Poznaniu, zamierzamy wydać obszerniejszy i powiększony nakład naszej gazety, którą w kilku tysiącach rozsyłać będziemy po najbliższej i dalszej okolicy. Jest to niezawodnie najlepsza okazja dla każdego kupca do zareklamowania się. Biorąc jednak pod uwagę trudne położenie naszego kupiectwa, postanowiliśmy wyjątkowo do tego nakładu obniżyć cenę ogłoszeniową do możliwości, aby tak udogodnić każdemu dobrej i taniej reklamy.

Każdy Kupiec dbający o rozwój swego interesu powinien z tej okazji skorzystać.

Ogłoszenia przyjmować będziemy do piątku godz. 7-mej wieczorem.

Szybki wzrost oszczędności w

Kasie Spółdzielczej Parcelacyjno-Osadniczej w Grudziądzu

w dniu 31. grudnia	1928 r.	zł	792.885.89
w dniu 31 stycznia	1929 r.	zł	820.445.59
w dniu 28 lutego	1929 r.	zł	880.082.42
w dniu 31 marca	1929 r.	zł	971.889.50
w dniu 15 kwietnia	1929 r.	zł	1026.015.37

jest najlepszym dowodem wielkiego zaufania wszystkich sfer społeczeństwa do naszej Kasy, wysokich gwarancji i najwyższych korzyści, które daje Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza swym wkładcom.

Nietylko wysoki proc. **10 — w stosunku rocznym —** lecz przedewszystkiem **pewność lokaty i terminowy zwrot** przyczyniły się do wyżej przedstawionego wzrostu oszczędności. Gwarancje Kasy wynoszą obecnie na podstawie wpłaconych udziałów członkowskich wraz z nieruchomościami

3.500.000.- zł.

Równocześnie zawiadamiamy wszystkich wkładców, że Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza w Grudziądzu rozlosowywać będzie stale przy dopełnieniu każdych dalszych 100.000 złotych **5 premji po 100- złotych** drogą losowania pod nadzorem specjalnej Komisji.

Zatem oszczędzajcie nadal

w Kasie Spółdzielczej Parcelacyjno-Osadniczej w Grudziądzu, Plac 23-go Stycznia nr. 21.

Kwoty przekazywać należy na nasz r-k w P. K. O. Poznań Nr. 206.780.

Karoserje na samochody ciężarowe, autobusowe i osobowe,

wykonuje solidnie przy przystępnych cenach

L. Skalski, Toruń, Prosta 22

Zakład budowy wozów i wyrobów drzewnych.

Polecam

po cenach bezkonkurencyjnych rowery znanych fabrykatów na raty, maszyny do szycia, centryfugi, gramofony, mandoliny, skrzypce, harmonje, organki, części do radja, baterje anodowe, baterje do lampek kieszonkowych, scyzoryki, nożyczki, brzytwy, maszynki do włosów strzyżenia, części dla prądu słabego jak: ogniwa mokre, drut miedziany, dzwonki, naciski i t. p. Warsztat mechaniczny

A. Wiecki, Chełmża Rynek,



Reklama dźwignią handlu!

Formularze

Wykaz potrąceń na państwowy podatek dochodowy od uposażeń służbowych (emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę) **stale na składzie w Drukarni Przemysłowej.**

Dostawy dla zakładów — Hurt — **Łóżka metalowe** — Detal — i instytucji państwowych

sprzęty domowe i kuchenne

poleca w wielkim wyborze po bardzo niskich cenach

F-ma JAN PAPRZYCKI

Bydgoszcz.

Zbożowy Rynek 3 róg Bernardyńskiej.

Detal — Hurt

Zamówienie.

Niniejszem zamawiam wychodzący w Chełmży 6 razy w tygodniu **„Przegląd Pomorski"** na miesiąc **czerwiec 1929 r.** za 2,46 zł. wraz z opłatami pocztowemi. „Przegląd Pomorski" proszę dostarczyć pod poniższym adresem:

Imię i nazwisko: ______________________

Miejscowość: ______________ ulica i nr. ______________

Kwit pocztowy

Zł ______________

tytułem przedpłaty na **„Przegląd Pomorski"** na miesiąc **czerwiec 1929 r.** odebrałem, co niniejszem potwierdzam.

______________, dnia ______________ 1929 r.

podpis: ______________

Zamówienie.

Niniejszem zamawiam wychodzący w Chełmży 6 razy w tygodniu **„Przegląd Pomorski"** na miesiąc **czerwiec 1929 r.** za 2,46 zł. wraz z opłatami pocztowemi. „Przegląd Pomorski" proszę dostarczyć pod poniższym adresem:

Imię i nazwisko: ______________________

Miejscowość: ______________ ulica i nr. ______________

Kwit pocztowy

Zł ______________

tytułem przedpłaty na **„Przegląd Pomorski"** na miesiąc **czerwiec 1929 r.** odebrałem co niniejszem potwierdzam.

______________, dnia ______________ 1929 r.

podpis: ______________

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Pomyśl zawczasu o tem, że POWINIENES i ty zwiedzić P. W. K.

PRZEGLĄD POMORSKI

BEZPŁATNY DODATEK ILUSTROWANY

poświęcony Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu

Inżynierowie francuscy

Około 22 czerwca br. przybędzie do Poznania wycieczka inżynierów francuskich w celu zwiedzenia Powszechnej Wystawy Krajowej. Inżynierowie francuscy przyjadą najpierw do Warszawy, gdzie rewizytować będą inżynierów polskich, którzy w roku zeszłym odbyli wspólną wycieczkę do Francji.



Wejście do Hali Ciężkiego Przemysłu.

WSZECHSŁOWIAŃSKIE POPISY STRAŻACKIE

Ustalono termin wielkich popisów strażackich, w których przyrzekli współudział przedstawiciele narodów słowiańskich. Popisy odbędą się w dn. 13 i 14 czerwca na terenie wystawowym.

Wycieczka z Brazylji na P. W. K.

W Rjo de Janeiro, w Brazylji, zorganizował się Komitet, celem urządzenia wycieczki dziennikarzy brazylijskich do Polski, na Wystawę. Dowód to zainteresowania się w świecie Polską i naszym kulturalnym i gospodarczym dorobkiem co z uznaniem przyjąć należy.



Sala recepcyjna w budynku administracyjnym.

APROWIZACJA NA POWSZECHNEJ WYSTAWIE KRAJOWEJ W POZNANIU

W związku z napływem do Poznania dziesiątek tysięcy zwiedzających, niezwykle ważną kwestją stało się zapewnienie miastu dostatecznej aprowizacji i zabezpieczenie się od drożyzny oraz ewent. wyzysju. W tym celu z ramienia Izby Przemysłowo - Handlowej powołany został na czas trwania Wystawy specjalny „Komisarz Żywnościowy Izby Przemysłowo - Handlowej na czas PWK". Komisarz ten ma za zadanie poczynienie przygotowań, a w czasie Wystawy [illegible]

Dalej idzie szereg mniejszych lokoli, jak: restauracja Browaru Okocimskiego, z wielką piwiarnią i ogródkiem, stylowo urządzona restauracja Browaru Gnieźnieńskiego i t. p.

Dla gości mniej zamożnych, oraz dla masowych wycieczek urządzone zostaną „tanie kuchnie "(na terenie E, paw. 80), które będą wydawać dziennie około 2000 obiadów, gotowanych w wielkich kotłach. Opłatę ustali się jaknajtańszą, o wiele niższą, niż w innych restauracjach w mieście, lub wystawowych.

Obok restauracyj znajdą zwiedzający szereg bufetów restauracyjnych i piwiarni, jak np. pawilon S. A. Haberbusch i Schiele (7) z piwiarnią i zakąskami, następnie bufety w pawilonie Elektrotechniki (12) i pawilonie Ogrodnictwa (104) Paszteciarnia (110), w której codziennie wytwarzać się będzie około 80 różnych pasztetów, wreszcie pieczarkarnia ze sprzedażą zakąsek i t. p.

Z pośród licznych kawiarń, jakie urządzone zostaną na terenie PWK na specjalną uwagę zasługują: wielka kawiarnia fimy Fangrat w Poznaniu, umieszczona na rozległym tarasie palmiarni (38) z widokiem na Park Wilsona, kawiarnia w pawilonie Pracy Kobiet (44), dalej kawiarnia obok pawilonu Ziemianek i Włościanek tudzież w Pawilonie Produkcji Roślinej (7).

Poza tem powstanie kilka automatów spożywczych. Po wrzuceniu odpowiedniej monety otrzyma każdy — zależnie od życzenia — zakąski, napoje, owoce i t. p. Jest to urządzenie higjeniczne i proste w manipulacji.

Prócz tego Wystawę pokryje sieć drobnych kiosków spożywczych (razem 25), gdzie dostać będzie można owoce, lody, parówki, wodę sodową i t. p.

Potrzeby palaczów zaspokoją kioski z wyrobami tytoniowemi

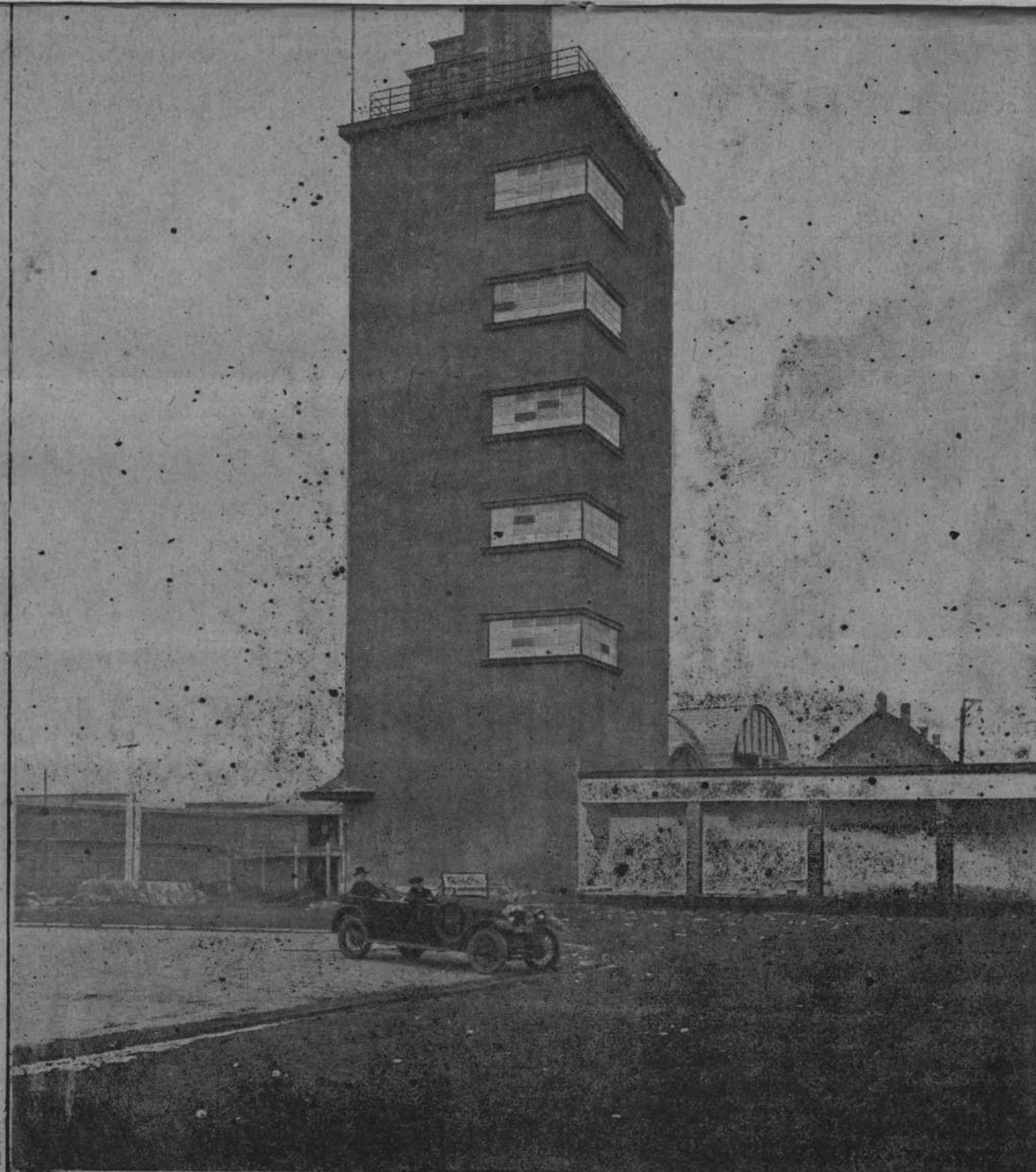
Z przeprowadzonych przez ko misarza skrupulatnych badań wynika, że dowóz żywności będzie w upełności wystarczający, temwięcej, że do aprowizowania Poznania pociągnięte zostaną również i dalsze okolice. Jeśli chodzi o poziom cen, to zdaniem sfer zainteresowanych, a więc producentów i kupiectwa, nie ulegnie on zwyżce.

Niemniej uwagi poświęca sprawię aprowizacji gości wystawowych i Dyrekcja PWK. Pragnąc zapewnić zwiedzającym smaczne po przystępnych cenach pożywienie, PWK urządza szereg restauracyj, bufetów, kawiarń na terenie wystawowym. Największą restauracją będzie budowana przez Browary Huggera „Restauracja Centralna PWK." (37). Do przedsiębiorstwa tego należy: restauracja masowa, czyli t. zw. piwiarnia, restauracja wykwintna, 2 sale wspólnych obiadów, cukiernia, tudzież cukiernia ogrodowa i teatr-rewja, obliczony na 1340 miejsc. W porze nocnej w sali wspólnych obiadów uruchomiony zostanie ponadto kabaret.

W piwiarni, mogącej pomieścić 900 osób, wydawane będą t. zw. potrawy kotłowe. Obok znajduje się śniadalnia z zimnym bufetem. „Restauracja wykwintna" pomieści 400 osób, a lokal śniadaniowy przed nią —także około 100 osób. Sala wspólnych obiadów pomieści normalnie ponad 600 osób, a w połączeniu z restauracją ponad 1000 osób. Cukiernia obliczona jest na 150 osób, ogrodowa natomiast na 1000.

Cały zakład restauracyjny będzie w stanie wydać dziennie około 10 tysięcy obiadów.

Drugą z kolei będzie restauracja i kawiarnia Belweder (22), z pięknie urządzonemi obszernemi salami i ogródkiem, obliczona na 1000 osób. Na szczególne wyróżnienie zasługuje również luksusowa restauracja na terenie „Wesołego Miasteczka", połączona z dancingiem i występami pierwszorzędnych sił artystycznych (107), o powierzchni 2000m², na około 500 osób.



Wieża obserwacyjna na terenach Zachodnich P. W. K.

mleka, rozmieszczonych na terenie „E".

Lotnictwo na P.W.K.

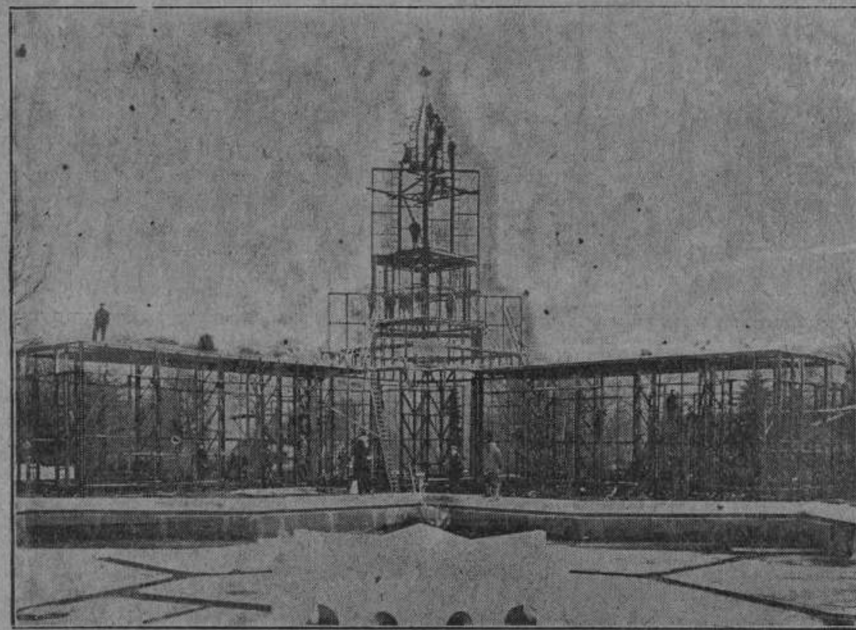
Przemysł lotniczy, pomimo trudnych warunków, w jakich danem mu jest trwać i rozwijać się, zdecydował w łonie swego przedstawicielstwa zawodowego, jakiem jest Zrzeszenie polskich przemysłowców lotniczych, wziąć udział w Powszechnej Wystawie Krajowej, by przedstawić dorobek swej kilkoletniej pracy twórczej.

Nie szczędząc własnych środków oraz dzięki wydatnej pomocy zainteresowanych ministerstw, Zrzeszenie polskich przemysłowców lotniczych podjęło orgnizację pawilonu polskiego przemysłu lotniczego, który jest już na ukończeniu, a który na przestrzeni przeszło 100 m. kw. obejmuje: przemysł samolotowy, silnikowy, pomocniczy i komunikację powietrzną. Wszystkie eksponaty będą całkowicie wykonane w kraju i wykażą, że kilka lat ciężkiej i niejednokrotnie z poświęceniem prowadzonej pracy, posunęło nas jednak znacznie w kierunku uniezależnienia się od zagranicy.

Płatowce i silniki będą nietylko krajowego wykonania, ale przedewszystkiem wyłącznie polskiej konstrukcji. Ujrzymy więc będące obecnie na ukończeniu pierwsze polskie samoloty pasażerskie 6-miejcowe, nowoczesnej konstrukcji być może również niektóre wojskowe i sportowe, oraz pierwsze polskie silniki małej mocy.

Kongres ochrony żubra

Bardzo poważną liczbę zjazdów i kongresów, które odbędą się z racji Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, powiększy Międzynarodowy Kongres Tow. Ochrony Żubra, który odbędzie się w Poznaniu w dniach od 1—3 IX r. b.



Szkielet żelazny Pawilonu Hut Szklanych.

Rozmaitości

W Parku Wilsona na terenach PWK. urządza się największy w Polsce wodotrysk. Słup wody dochodzić będzie do 20 metrów wysokości. Urządzenie podziemne fontanny składa się z dwóch działów maszynowych, jednego, który jest ściśle związany z maszynerją wodną, i drugiego świetlnego, który w sposób wysoce oryginalny będzie oświetlał strumienie wodne różnobarwnemi kolorami.

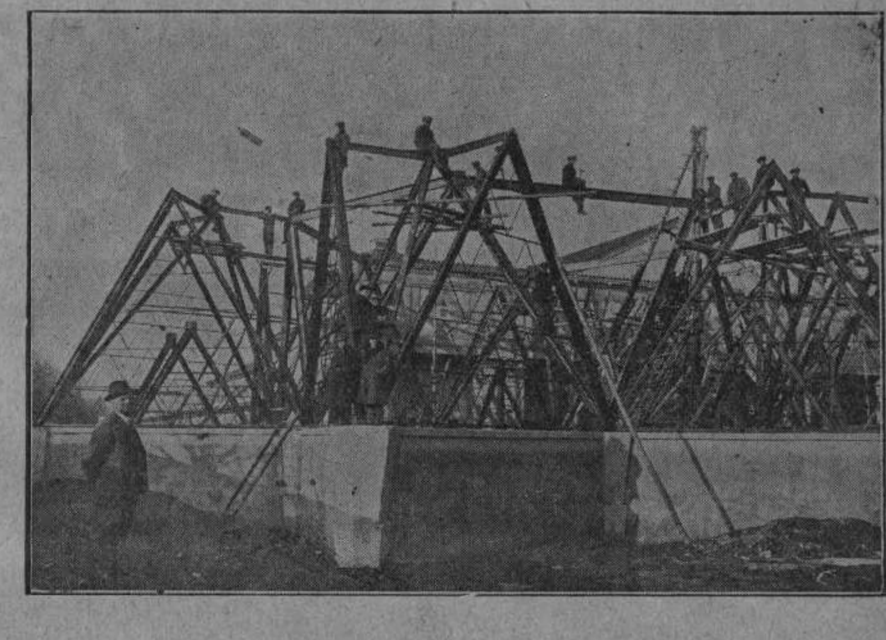
•

Powszechna Wystawa Krajowa będzie na czas otwarta (16 maja). Na terenach PWK. roboty są prowadzone za zezwoleniem Ministerstwa Pracy na 3 zmiany, przy udziale 3,200 osób. Poza terenami pracuje dla Wystawy 3000 osób, a jeżeli się weźmie pod uwagę wszystkich tych, którzy w całej Polsce przygotowują pokazy poszczególnych działów oraz firm itp., to można śmiało powiedzieć, że obecnie ponad 10,000 osób pracuje w Polsce, a także i poza jej granicami (na emigracji) na rzecz Powszechnej Wystawy Krajowej.

•

Oficjalne katalogi i przewodniki wydane przez Wystawę, stanowić będą 7 dużych tomów.

•



Konstrukcja żelazna Pawilonu Targów Wschodnich.

LOTERJA NA P.W.K. w POZNANIU

Ku upamiętnieniu dziesiątej rocznicy odzyskania swej niepodległości państwowej, urządza Polska od 16 maja do 30-go września 1929 r. pierwszą w swych dziejach Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu. Po dziesięciu latach samodzielności, w których przeoraliśmy zniszczone ziemie, uruchomiliśmy zniszczone fabryki i kopalnie, rozbudowaliśmy koleje i budujemy porty, podnieśliśmy poziom naszego rolnictwa, zorganizowaliśmy szkolnictwo, administrację państwową i postawiliśmy na granicach Rzeczypospolitej świetną, miłością Ojczyzny natchnioną narodową armję — przystępujemy do pokazania światu, a w szczególności niechętnym sąsiadom — to,czego za dziesięć lat samodzielnej gospodarki zdążyliśmy dokonać. Rząd dla swoich przedsiębiorstw szykuje na Powszechnej Wystawie Krajowej specjalny pawilon. W pawilonie tym znajdą pomieszczenie monopole: spirytusowy, tytoniowy, solny, zapałczany, mennica państwowa i loterja państwowa.

Generalna Dyrekcja Loterji Państwowej [illegible] marca 1920 r. uznano za monopol Państwa, powierzając jej prowadzenie i organizowanie wszelkiego rodzaju loterji na obszarze Rzeczypospolitej, tworząc w ten sposób przedsiębiorstwo państwowe, należące do najżywotniejszych i przynoszących państwu pokaźne zyski.

W wykonaniu więc powierzonego zadania urządza Generalna Dyrekcja w każdym roku dwie loterje klasowe. Do każdej poszczególnej loterji zostaje wypuszczona pewna zgóry ściśle oznaczona i przez ministra skarbu zatwierdzona ilość losów, która nie jest stałą, lecz każdorazowo do każdej loterji ustaloną z osobna. Zasadą loterji klasowej jest gra w pięciu klasach w ten sposób, że gracz kupuje los do każdej pierwszej klasy i odnawiając go do każdej następnej przez kupno losu z tym samym numerem dochodzi do klasy piątej. Wygrane są tak ułożone, iż w klasach I, II, III, IV wyciąga się mniejszą ilość numerów, co daje mniejsze szanse wygrania, a zaś w klasie V-tej ilość wygranych jest bardzo duża. Różnica wygranych w klasie piątej jest tak duża, że może o niej świadczyć chociażby to, iż ciągnienie klas czterech trwa razem do dni dwunastu, zaś ciągnienie klasy piątej zajmuje około dni trzydziestu. Polska Loterja Państwowa jest w ten sposób zorganizowana, że choć daje skarbowi duże dochody, to i gracze mają wielkie szanse wygrania. Następnie żeby umożliwić nabycie losu każdemu, cena losów jest niska i podzielone s- one na ćwiartki, ćwiarka kosztuje zaledwie zł. 10. Na taki wydatek raz na miesiąc każdy zdobyć się może.

Obecnie rozpocznie się 19-ta Polska Loterja Klasowa, w której wypuszczono ogółem 185,000 losów, na które pada 92,500 wygranych i jedna premja, czyli że na Polskiej Loterji wygrywa połowa losów.

Ciągnienie pierwszej klasy 19-ej Loterji odbędzie się 23 i 24 maja b. r. Główne wygrane we wszystkich 5 klasach wynoszą 750,000 zł., 350,000 zł., 150,000 zł. i 100,000 zł. Następnie będzie wylosowanych szereg drobniejszych wygranych po zł. 5,000, kilkaset po zł. 2,000, 550 wygranych po zł. 1,000 i około 70,000 wygranych po zł. 250.

Ciągnienie drugiej klasy 19-ej Loterji odbędzie się dn. 19 i 20 czerwca b. r. W klasie tej będą wygrane: jedna w kwocie zł. 75,000, jedna zł. 35,000, zł. 15,000, zł. 10,000, dwie po zł. 5,000 i cały szereg drobniejszych.

W trzeciej klasie, której ciągnienie odbędzie się dn. 17 i 18 lipca b. r. główne wygrane wynoszą: zł. 80,000, zł. 40,000, zł. 20,000, zł. 10,000 i zł. 5,000 oraz mnóstwo drobnych.

Ciągnienie czwartej klasy odbędzie się dn. 1 i 12 sierpnia b. r. — dając 4,500 wygranych na ogólną sumę zł. 1,358,500.

Najwięcej wygranych ma klasa piąta, której ciągnienie rozpocznie się dn. 7-go września i trwać będzie do 9-go października b. r.

Największa wygrana w szczęśliwym wypadku może wynieść w piątej klasie zł. 750,000, a mianowicie, gdyby główna wygrana padła dopiero w ostatnim dniu ciągnienia, to szczęśliwy gracz prócz zł. 350,000 otrzymałby jeszcze premję w wysokości zł. 400,000, czyli razem zł. 750 tysięcy.

W piątej klasie poza premją w wysokości zł. 400,000 są następujące główniejsze wygrane: zł. 350,000, zł. 150,000, zł. 100,000, dwie wygrane po zł. 60,000, trzy — po zł. 50,000, sześć — po zł. 25,000, osiem — po zł. 20,000, dwadzieścia wygranych po zł. 15,000, czterdzieści sześć wygranych po zł. 10,000, dziewiędziesiąt wygranych po zł. 5,000, sto piędziesiąt wygranych po zł. 3,000, dwieście czterdzieści wygranych po zł. 2,000 i pięćset pięć wygranych po zł. 1,000.

Ogółem w piątej klasie wygrywa 75,500 losów na ogólną sumę przeszło 24 miljonów złotych, co najskuteczniej zachęca wszystkich do próbowania szczęścia.

Loterja Państwowa jest najpopularniejszą we wszystkich sferach uczciwą grą. Ileż rodzin uszczęśliwiły już skromne losy loterji i ile jeszcze znacznych wygranych czeka wybrańców fortuny?

Loterja Państwowa, dzięki swej organizacji wyklucza hazard, a daje pełne zadowolenie biorącym w niej udział. Bo nikt jeszcze nie potrzebował wstydzić się tego, że gra na loterji i nikt nie stracił dzięki niej ani honoru, ani majątku.

Jak to już wyżej zaznaczyliśmy—Generalna Dyrekcja Loterji Państwowej skorzysta z okazji i da na Powszechną Wystawę Krajową **specjalne plany i wykresy**, które zainteresowanych zapoznają zarówno z rozwojem tego przedsiębiorstwa, jak ze strukturą organizacyjną każdej loterji.

Emigracja Polska z Ameryki

licznie przybędzie na P.W.K.

Tłumny zjazd przedstawicieli Emigracji polskiej ze wszystkich państw na Powszechną Wystawę Krajową nada jej charakter generalnego przeglądu sił narodowych.

Szczególnie licznie zapowiada się zjazd Emigracji ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Zapowiedziano dotychczas następujące wycieczki: Związku Sokołów Polskich (1), okrętem „Ile de France" (19.4.29); Braci Worzałów (I) ze Stevens Point, okrętem „Ile de France", (10.5.29); Zjednoczonych Klubów i Przemysłowców Polskich w Ameryce, okrętem „Berengaria" (15.5); Związku Narodowego Polskiego (I) okrętem „Pennland" (22.5); Peoples Stock Yards State Bank Chicago okrętem „Lancastria" (29.5); Unji Polskiej w Ameryce okrętem „Majestic" (1.5); Klubu Rzymsko - Katolickiego w Cleveland okrętem „Olimpic" (7.5); Gniazd Sokolich (II) okrętem „Paris" (7.5); Związku Polskiego w Ameryce okrętem „Lituania" (II), Związku Sokołów Polskich w Ameryce okrętem „[illegible]" (15.6); United States Line pod kierownictwem J. Kurtycza okrętem „George Washington" (19.6); Zjednoczenia Kupców i Przemysłowców Polskich w Ameryce (II), okrętem „Berengaria" (26.6); Centrali Polskich Szkół Ludowych okrętem „Estonja" (3.7); Braci Worzałów (II) ze Stevens Point, okrętem „Ile de France"; Misjonarze Matki Boskiej z Ware Mass., okrętem „Ile de France" (6.7); Cunard Line, okrętem „Aquitania" (7.7); Związku Narodowego Polskiego (10.7) okrętem „Majestic", dwie wycieczki American Express Company, okrętem „Majestic" (6 i 10.7); Stowarzyszenia Weteranów Polskich w Ameryce, okrętem „Lituania" (20.7); United States Line, okrętem „Lewiatan" (17.8).

Jak z powyższego zestawienia wynika, zjazd będzie imponujący; ilość przybywających dosięgnie liczby 30,000 osób.

Jak urządzony będzie pałac rządowy

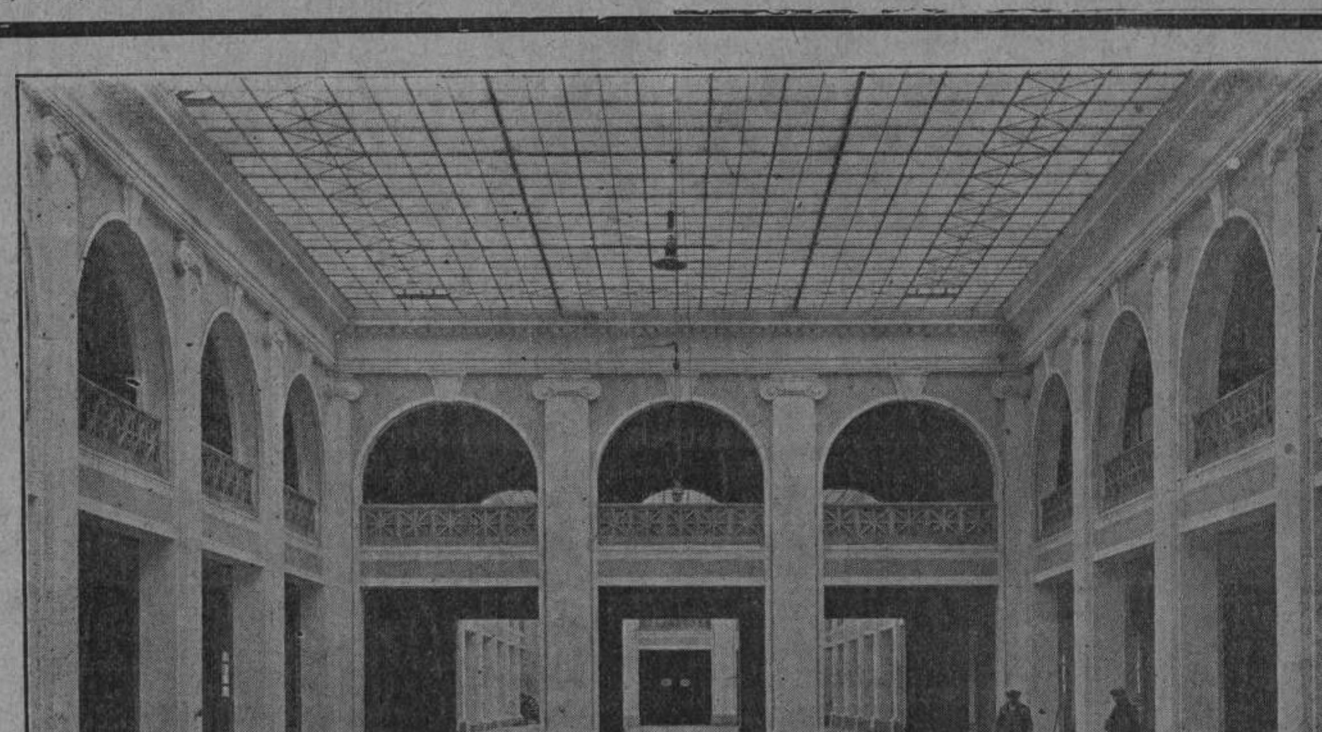
na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu

We wspaniałym pałacu rządu na P. W. K. w Poznaniu poczesne miejsce zajmie pokaz ministerstwa spraw wojskowych. Składać się on będzie z sali honorowej, urządzonej wspólnie z M. S. Z., działu wojskowych pamiątek historycznych, działu wojskowego instytutu geograficznego i księgarni wojskowej, działu muzeum przemysłu wojennego, a wreszcie działu marynarki [illegible] nym pokazem na wystawie ministerstwa spraw wojskowych będzie sala honorowa i dział wojskowy pamiątek historycznych. Wydział ten przedstawi rozwój historycznych, trudy wojenne na wielu pobojowiskach i cały wogóle przebieg powstaniaorganizacyj i walk wojska polskiego od skromnych drużyn strzeleckich począwszy, aż do roku 1920, kiedy armja nasza zgniotła wschodniego najeźdźcę. W sali honorowej zatem zawiśnie na naczelnem miejscu płaskorzeźba Prezydenta Rzeczypospolitej, jako zwierzchnika sił zbrojnych Polski. Pod płaskorzeźbą tą stanie stół, na którym rozmieszczone zostaną najważniejsze akty międzynarodowe, dotyczące powstania Polski, jak np. traktat wersalski i t. p. Na przeciwległej ścianie w otoczeniu sztandarów zawiśnie płaskorzeźba Marszałka Piłsudskiego. Wzdłuż ścian bocznych zaś staną po cztery rzeźby obrazujące rozwój i czyny armji polskiej, symbol P. O. W., Legjony Piłsudskiego, armji zachodniej (Hallerczycy) i armji wschodniej (Legjon Puławskiego i Dowborczycy). Wzdłuż drugiej ściany [illegible] wierać będzie wspaniałe wrażenie.

Z sali honorowej wchodzić będzie można do dwu sal, poświęconych Marszałkowi Piłsudskiemu. W jednej z nich przedstawiona zostanie działalność konspiracyjna Józefa Piłsudskiego przed odzyskaniem niepodległości, w drugiej zaś prace jego w wolnej Polsce, oraz dowody czci, złożone Marszałkowi przez społeczeństwo.

Następne sale przedstawiają zaczątki armji polskiej, Strzlca, Drużyn Bartoszowych, P. O. W., oraz pomieszczą pamiątki historyczne z okresu Legjonów, oraz armji wschodniej i zachodniej.

Cały ten pokaz zakończony będzie salą, poświęconą bojom i zwycięstwu polskiemu w roku 1920.



Wnętrze Hali Przemysłu Metalowego.

Targi Poznańskie

Targi Poznańskie w roku 1929 nie odbędą się, albowiem goszczą na swoich terenach Powszechną Wystawę Krajową. Skądinąd jednakże obraz rozwoju gospodarczego kraju nie byłby zupełny, gdyby Wystawa nie odźwierciadlała roli, jaką Targi Poznańskie odgrywają na polskim rynku podaży i popytu. To też Targi Poznańskie wezmą udział w PWK na własnem stoisku, obrazując w wyczerpujący sposób swą wielostronną działalność. Pozatem Targi Poznańskie otwierają obok swego stoiska biura wydziału zagranicznego, które będą podawały osobom zainteresowanym informacje związane z udziałem w Targach 1930 r. Dla Targów Poznańskich udział w Wystawie jest, do pewnego stopnia, częścią kampanji propagandowej 1930 roku i będzie nastawiony raczej na podkreślenie korzyści, jakie wystawcy osiągają na Targach, niż na retrospekcję rozwoju Targów do ich obecnego rozkwitu.